

Rättsfallssamlingen

Mål C-605/21

Heureka Group a.s.

mot

Google LLC

(begäran om förhandsavgörande från Městský soud v Praze)

Domstolens dom (stora avdelningen) av den 18 april 2024

”Begäran om förhandsavgörande – Artikel 102 FEUF – Effektivitetsprincipen – Skadeståndstalan enligt nationell rätt för överträdelser av konkurrensrättsliga bestämmelser – Direktiv 2014/104/EU – För sent införlivande av direktivet – Tillämpning i tiden – Artikel 10 – Preskriptionsfrist – Regler om tidpunkten då fristen börjar löpa (*dies a quo*) – Upphörande av överträdelsen – Kännedom om de uppgifter som krävs för att kunna väcka skadeståndstalan – Offentliggörande i *Europeiska unionens officiella tidning* av en resumé av Europeiska kommissionens beslut i vilket den konstaterar en överträdelse av konkurrensreglerna – Bindande verkan av ett kommissionsbeslut som ännu inte har blivit slutligt – Preskriptionsfristen ska tillfälligt upphöra att löpa eller avbrytas under kommissionens utredning eller fram till det att beslutet blir slutligt”

1. *Konkurrens – Talan om ersättning för skada som orsakats av överträdelser av konkurrensreglerna – Direktiv 2014/104 – Tillämpning i tiden – Bestämmelse i vilken det fastställs vissa villkor vad gäller den preskriptionsfrist som ska tillämpas på en talan om ersättning – Materiell bestämmelse – Förbud mot retroaktiv tillämpning av den nationella införlivandelagstiftningen (Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/104, artiklarna 10 och 22)*

(se punkterna 47–49)

2. *Konkurrens – Talan om ersättning för skada som orsakats av överträdelser av konkurrensreglerna – Direktiv 2014/104 – Tillämpning i tiden – Talan om ersättning av skada som uppkommit till följd av missbruk av sin dominerande ställning som påbörjades före innan direktivet trädde i kraft – Tillämplighet i tiden av en bestämmelse i vilken det fastställs vissa villkor vad gäller den preskriptionsfrist som ska tillämpas på en talan om ersättning – Villkor – Talan om ersättning som inte fanns föreskriven när fristen för införlivande av direktivet löpte ut – Fastställelse av den tidpunkt då /preskriptionsfristen för en sådan talan ska börja löpa – Tillämpligheten av nationell rätt – Gränser – Iakttagande av artikel 102 FEUF och av effektivitetsprincipen – Nationell preskriptionsfrist som inte kan börja löpa förrän efter överträdelsen har upphört och efter att den skadelidande*

har fått kännedom om de uppgifter som krävs för att kunna väcka talan – Tidpunkt för kännedom om dessa uppgifter sammanfaller med dagen för offentliggörandet av sammanfattningen av kommissionens beslut om fastställande av överträdelsen – Beslut som ännu inte har blivit slutligt – Saknar relevans

(Artikel 102 FEUF, Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/104, artiklarna 10 och 22)

(se punkterna 50–78 och 82–88)

3. *Dominerande ställning – Missbruk – Förbud – Direkt effekt – Enskildas rätt att begära skadestånd – Närmare villkor för utövandet – Preskriptionstid – Nationell lagstiftning i vilken det inte föreskrivs att preskriptionstiden tillfälligt kan upphöra att löpa eller avbrytas under kommissionens utredning – Otillåtet – Nationell lagstiftning i vilken det inte föreskrivs att preskriptionsfristen tillfälligt ska upphöra att löpa fram till dess att kommissionens beslut har blivit slutligt – Tillåtet*
(Artikel 102 FEUF)

(se punkterna 79 och 80)

4. *Konkurrens – Talan om ersättning för skada som orsakats av överträdelser av konkurrensreglerna – Direktiv 2014/104 – Preskriptionsfrist som ska tillämpas på en talan om ersättning – Tillfälligt avbrott av preskriptionsfristen till följd av en konkurrensmyndighets åtgärd i syfte att undersöka eller ingripa mot den berörda överträdelsen*
(Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/104, artiklarna 10.2 och 4)

(se punkterna 90 och 91)

5. *Institutionernas rättsakter – Direktiv – Medlemsstaternas genomförande – Nödvändigheten av att säkerställa direktivens effektivitet – Nationella domstolars skyldigheter – Skyldighet att göra en direktivkonform tolkning – Räckvidd – Tolkning contra legem av nationell rätt – Omfattas inte*
(Artikel 288 tredje stycket FEUF)

(se punkt 93)

Resumé

Domstolen (stora avdelningen), som har att pröva en begäran om förhandsavgörande, uttalar sig om de krav som ska uppfyllas av de nationella preskriptionsregler som är tillämpliga på en skadeståndstalan som väcks vid nationella domstolar för överträdelser av unionens konkurrensrätt. Dessa preciseringar har gjorts i samband med en skadeståndstalan som ett tjeckiskt företag har väckt mot Google LLC på grund av det missbruk av dominerande ställning som Google LLC och dess moderbolag Alphabet Inc. påstås ha gjort sig skyldiga till i Tjeckien.

I beslut av den 27 juni 2017¹ konstaterade Europeiska kommissionen att Google sedan februari 2013 hade åsidosatt artikel 102 FEUF genom att missbruka sin dominerande ställning på tretton nationella marknader för allmänna söktjänster, däribland Tjeckien, genom att minska trafiken från sina sidor med allmänna sökresultat till konkurrerande produktjämförelsetjänster och genom att öka trafiken därifrån till sin egen produktjämförelsetjänst. En sammanfattning av detta beslut offentliggjordes den 12 januari 2018 i *Europeiska unionens officiella tidning*².

Google och Alphabet har väckt talan mot nämnda beslut vid tribunalen vilken i allt väsentligt ogillades denna³. Eftersom överklagandet av tribunalens dom fortfarande är anhängigt vid domstolen, är kommissionens beslut emellertid ännu inte slutligt.

I juni 2020 väckte Heureka Group a.s. (nedan kallat Heureka), ett tjeckiskt bolag som är verksamt på marknaden för tjänster i fråga om prisjämförelser, talan vid Městský soud v Praze (Stadsdomstolen i Prag, Tjeckien). I sin talan yrkade detta att Google skulle förpliktas att ersätta den skada som uppkommit till följd av den överträdelse av artikel 102 FEUF som konstaterats i kommissionens beslut och som pågått i Tjeckien mellan februari 2013 och den 27 juni 2017. Heureka har anfört att Googles konkurrensbegränsande beteende har medfört en minskning av sökningar på dess portal Heureka.cz.

Till sitt försvar åberopade Google att Heurekas rätt till ersättning åtminstone delvis var preskriberad.

Stadsdomstolen i Prag har i detta avseende preciserat att det i de nationella bestämmelser som är tillämpliga på Heurekas talan föreskrivs en preskriptionstid på tre år som, oberoende och särskilt för varje delskada som uppkommit till följd av en överträdelse av konkurrensrätten, börjar löpa från och med den tidpunkt då den skadelidande får kännedom om att han eller hon har lidit en sådan delskada, och om identiteten hos den person som är skyldig att ersätta skadan. För att denna frist ska börja löpa krävs det däremot inte att den skadelidande har kännedom om att det aktuella beteendet utgör en överträdelse av konkurrensrätten eller att överträdelsen har upphört. De tillämpliga nationella reglerna kräver inte heller att preskriptionsfristen vad gäller detta beteende tillfälligt ska upphöra att löpa eller avbrytas under kommissionens utredning. Denna frist kan inte heller tillfälligt upphöra att löpa, i vart fall inte fram till ett år efter den dag då kommissionens beslut om fastställelse av överträdelsen blir slutligt.

Enligt Stadsdomstolen i Prag innebär detta i förevarande fall att varje allmän sökning på Googles hemsida som ledde till en positionering och en visning av resultat som var förmånligare för Googles prisjämförelsetjänst, innebar att en ny självständig preskriptionsfrist började löpa.

Med hänsyn till att direktiv 2014/104⁴ införlivades för sent i den tjeckiska rättsordningen menar Stadsdomstolen i Prag att den överträdelse som Google anklagas för upphörde efter det att fristen för att införliva direktivet hade löpt ut, det vill säga den 27 december 2016, men uppenbarligen innan införlivandelagstiftningen trädde i kraft den 1 september 2017.

¹ Kommissionens beslut C(2017) 4444 final av den 27 juni 2017 om ett förfarande för tillämpning av artikel 102 FEUF och artikel 54 i EES-avtalet (ärende AT.39740 – Sökmotorn Google (Shopping)).

² EUT C 9, 2018, s. 11.

³ Dom av den 10 november 2021, Google och Alphabet/kommissionen (Google Shopping) (T-612/17, EU:T:2021:763)

⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/104/EU av den 26 november 2014 om vissa regler som styr skadeståndstalan enligt nationell rätt för överträdelser av medlemsstaternas och Europeiska unionens konkurrensrättsliga bestämmelse (EUT L 349, 2014, s. 1).

Mot bakgrund av det ovan anförda har Stadsdomstolen i Prag hänskjutit flera tolkningsfrågor till EU-domstolen för att få klarhet i huruvida artikel 10 i direktiv 2014/104 och/eller artikel 102 FEUF samt effektivitetsprincipen utgör hinder för en sådan nationell preskriptionslagstiftning som den som är aktuell i det nationella målet för att väcka en skadeståndstalan för fortlöpande överträdelser av unionens konkurrensregler.

Domstolens bedömning

För att besvara tolkningsfrågorna prövar domstolen först tillämpligheten i tiden av artikel 10 i direktiv 2014/104, som fastställer den minimala preskriptionsfristen för att väcka skadeståndstalan för överträdelser av konkurrensrätten och den tidpunkt då fristen tidigast kan börja löpa samt under vilka omständigheter preskriptionsfristen tillfälligt ska upphöra att löpa eller avbrytas.

Domstolen erinrar i detta avseende om att artikel 10 i direktiv 2014/104 är en materiell bestämmelse, vilket innebär att medlemsstaterna, i enlighet med artikel 22.1 i direktivet, ska se till att de bestämmelser som antas för att införliva denna artikel inte tillämpas retroaktivt. Från och med utgången av fristen för införlivande av detta direktiv, det vill säga den 27 december 2016, ska den nationella rätten emellertid tolkas konformt med samtliga bestämmelser i direktivet.

För att i detta sammanhang avgöra huruvida artikel 10 i direktiv 2014/104 var tillämplig i tiden, har domstolen prövat huruvida den rättsliga situation som är aktuell i det nationella målet hade avslutats före den 27 december 2016 eller om den fortsatte att ha rättsverkningar därefter.

Det ska därför undersökas huruvida den nationella preskriptionstid som är tillämplig på den i det nationella målet aktuella situationen hade löpt ut den 27 december 2016. I detta sammanhang ska hänsyn emellertid tas till att de tillämpliga nationella preskriptionsreglerna, även före utgången av fristen för införlivande av direktiv 2014/104, måste iaktta principerna om likvärdighet och effektivitet och inte undergräva den praktiska effekten av artikel 102 FEUF.

Den fulla effekten av artikel 102 FEUF och i synnerhet den ändamålsenliga effekten av det däri stipulerade förbudet, kräver att de nationella preskriptionsfrister som är tillämpliga på en skadeståndstalan för överträdelser av denna artikel inte börjar löpa förrän den skadelidande har fått kännedom om, eller rimligtvis kan förväntas ha fått kännedom om de uppgifter som är nödvändiga för att väcka sin skadeståndstalan.

När det gäller det första villkoret, avseende när överträdelsen har upphört, anser domstolen att kravet, att preskriptionsfristen inte kan börja löpa innan den berörda överträdelsen har upphört, är nödvändigt för att den skadelidande faktiskt ska kunna utöva sin rätt att begära full ersättning enligt artikel 102 FEUF, med hänsyn till att tvister avseende överträdelser av konkurrensrätten kännetecknas av en informationsasymmetri till nackdel för den skadelidande och att det ofta är särskilt svårt för den skadelidande att styrka förekomsten och omfattningen av en sådan överträdelse samt den skada som följer därav innan överträdelsen har upphört. Eftersom det i allmänhet är svårt för den skadelidande att visa att denna artikel har åsidosatts om kommissionen eller en nationell myndighet inte har fattat något beslut, skulle preskriptionsregler som kunde leda till att preskriptionsfristen löper ut långt innan kommissionen antar ett sådant beslut följaktligen kunna medföra att det blir orimligt svårt för denne att utöva rätten att begära full ersättning.

Vad beträffar det andra villkoret, avseende kännedom om uppgifter som är nödvändiga för att väcka skadeståndstalan för överträdelse av konkurrensreglerna, påpekar domstolen att dessa uppgifter omfattar förekomsten av en överträdelse av konkurrensrätten, förekomsten av en skada, orsakssambandet mellan skadan och överträdelsen samt överträdarens identitet.

Även om det ankommer på den hänskjutande domstolen att i förevarande fall fastställa vid vilken tidpunkt Heureka fick kännedom om dessa uppgifter, anser domstolen emellertid att det är lämpligt att påpeka att denna tidpunkt för kännedom i princip sammanfaller med dagen för offentliggörandet, i *Europeiska unionens officiella tidning*, av sammanfattningen av kommissionens beslut om fastställande av en överträdelse.

Domstolen preciserar dessutom att artikel 102 FEUF och effektivitetsprincipen kräver att preskriptionstiden tillfälligt ska upphöra att löpa eller avbrytas under kommissionens utredning. Enligt denna artikel och denna princip är det däremot inte ett krav på att preskriptionsfristen fortsätter att tillfälligt ha upphört att löpa fram till den tidpunkt då kommissionens beslut har blivit slutligt. En skadelidande kan nämligen, till stöd för sin skadeståndstalan, stödja sig på konstateranden i ett kommissionsbeslut som inte har blivit slutligt, eftersom detta beslut har bindande verkan så länge det inte har ogiltigförklarats.

Mot bakgrund av det ovanstående konstaterar domstolen att nationella preskriptionsregler, så som de som är aktuella i det nationella målet, enligt vilka preskriptionsfristen på tre år börjar löpa oberoende och särskilt för varje delskada som uppkommit till följd av en överträdelse av artikel 102 FEUF, från och med den tidpunkt då den skadelidande fick kännedom om eller rimligen kan anses ha fått kännedom om att han eller hon har lidit en delskada, och om identiteten hos den person som är skyldig att ersätta skadan, utan att det är nödvändigt att den skadelidande har fått kännedom om att det aktuella beteendet utgör en överträdelse av konkurrensreglerna, och enligt vilken denna frist inte kan tillfälligt upphöra att löpa eller avbrytas under kommissionens utredning av en sådan överträdelse, inte är förenliga med vare sig artikel 102 FEUF eller effektivitetsprincipen i den del de i praktiken gör det omöjligt eller orimligt svårt att utöva rätten att begära ersättning för den skada som lidits på grund av denna överträdelse.

Det är följaktligen genom att bortse från de delar av dessa preskriptionsregler som är oförenliga med artikel 102 FEUF och som är oförenliga med effektivitetsprincipen som det ska undersökas huruvida den preskriptionsfrist som fastställts i nationell rätt, och som var tillämplig i det nationella målet fram till den 27 december 2016, hade löpt ut vid utgången av fristen för införlivande av direktiv 2014/104, närmare bestämt detta datum.

Härvidlag framgår det av kommissionens beslut, i vilket det konstaterades att Google missbrukat sin dominerande ställning, att denna överträdelse ännu inte hade upphört när beslutet antogs, det vill säga den 27 juni 2017. Härav följer att vid utgången av fristen för införlivande av direktiv 2014/104 hade preskriptionsfristen inte bara ännu inte löpt ut utan den hade inte ens börjat löpa.

Eftersom situationen i det nationella målet inte hade avslutats före utgången av fristen för införlivande av direktiv 2014/104, är artikel 10 i det direktivet tillämplig i tiden (*ratione temporis*). Domstolen konstaterar att det dessutom framgår av den klara ordalydelsen i nämnda artikel 10.2 och 10.4 att sådana regler även är oförenliga med denna bestämmelse. Domstolen konstaterar, bland annat, att nämnda artikel 10.4 numera kräver att det tillfälliga avbrottet av preskriptionsfristen till följd av en konkurrensmyndighets åtgärd i syfte att undersöka eller

ingripa mot den överträdelse av konkurrensrätten som skadeståndstalan avser, ska upphöra tidigast ett år efter det att beslutet om fastställande av denna överträdelse har blivit slutligt eller förfarandet har avslutats på annat sätt. Denna bestämmelse går därmed således längre än de krav som följer av artikel 102 FEUF och av effektivitetsprincipen.

Domstolen erinrar slutligen om att den nationella domstol vid vilken en tvist mellan enskilda har anhängiggjorts, även om ett direktiv som inte har införlivats inte kan åberopas direkt inom ramen för ett sådant mål, är skyldig att från och med den tidpunkt då direktivs införlivandefrist har löpt ut tolka den nationella rätten konformt med direktivet, dock utan att tolka den nationella rätten *contra legem*.